

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

271.5:333.32

Hely

Idő

"1913"

Személy

Helyszám

Szerző:

Cím:

A jezsuiták Budapesten

Forrás:

Világ

Byp.
(Helv)

1913 1/18
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

A jezsuiták Budapesten

(Jezsuita-negyed a Józsefvárosban —
Rendház, templom, kollégium, kongregáció —
Stájerolnak a jezsuiták —
A háziur és az exháziur)

Budapest, február 17.

Ne lepődjünk meg budapestiek, ha egy szép napon arra ébredünk, hogy kialakult itt a főváros közepetáján, de azért mégis szépen elvonulva, egy jezsuitanegyed. Az alapja már megvan s minden jel amellett szól, hogy meg lesz a többi is, meg van hozzá a jezsuitáknál a szándék, megvannak a nagy és tehetséges pártfogók, akik tudnak szólni, ha kell és ahol kell, de tudnak hallgatni és csendben dolgozni is, ahol és amikor a hallgatás látszik ajánlatosnak. Mindezekhez pedig és mindenek felett megvan — isten tudja, hogyan, isten tudja honnan, de mindig megvan — a kellő pénz is, talán fölösen is, úgy, hogy az a helyzet, hogy a Mária-utcai kis rendház felszivja ott a Józsefvárosban az egész környéket s kialakul ott — alig száz lépésnyire a nagy körutól, — egy fekete kolónia, egy jezsuitatelep.

Nemrég, alig négy esztendeje, a jezsuiták meghúzódtak a maguk kis rendházában, Mária-utcának huszonötös számú vöröstéglá kis házában. A rendházzal egybe van építve de már a Scitovszky-térre nyílik a Jézu

szent szive temploma, a jezsuita templom, harcos klerikális férfiak és agilis klerikális asszonyok, köztük nem egy nagyon előkelő asszony hitbuzgóságának, lelki gyakorlatának és klerikális akcióra való készülődésének a színhelye. Ez volt minden, ami jezsuita volt Budapesten, s ez sem volt valami nagyon hangos. A rendházban néhány jezsuita páter, mellettük egy pár — nem sok — fráter, hangos közöttük nem igen akadt. Tomcsányi páterről ha esett néha szó, a többiek zajt sohasem csaptak. A jezsuita templom is csendes ájtatosságok helye volt még akkor.

Bus és Bangha

Egy idő óta másképp van. Tomcsányi páterrel nem igen esik szó, de annál többet emlegetik Bus Jakab páttert, még a mult esztendőben is a magyarországi tartományfőnököt. És tán még nála is jobban és még nála is többet emlegetik Bangha Bélát, a fiatal jezsuita atyát, a harcos klerikalizmus egyik legharcosabb katonáját. Emlékezzünk csak vissza: a nevezetes szegedi képviselőválasztáson, amikor boldogult báró Bánffy Dezso elárvult mandátumát kellett valakinek juttatni, micsoda kavargás, gabalyodás volt, mennyire teljesen érthetetlen volt minden, ami történt. Azután egyszerre csak kibukkant valahogy Bus páter feje s nyomban megértettünk mindent: a jezsuiták keverték odalenn Szegeden a kártyát s működésük, pusztá megjelenésük nyomán vége lett a felekezeti békességnek, megszűnt a pártegység, megszűnt minden, csak háborúság volt ott, ahol azelőtt legfeljebb elvek csatája volt. Bus páterrel kezdődik az

amikor a politikai küzdelembe beleavatkoznak a jezsuiták, Bangha páter pedig egyébként fejt ki «áldásos» működést. Itt is a jezsuita templomban, egyebütt, vidéki városokban is megpróbálja, hátha lehetne, hátha sikerülne létrehozni egy nagy klerikális ligát, — mondjuk: egy kis pogrom céljaira. Apologiai előadások címén ismeretes az ez irányban kifejtett buzgalkodása s ujabban egy másik jezsuita páter, Martinovics atya is segít neki «hitvédeni», havonkint ő is tart egy-egy apologiai előadást.

A jezsuiták tehát jól dolgoznak egy idő óta. Meg is látszik a kezük nyoma mindenütt. Itt a fővárosban is, sok vidéki városban is felütötte a fejét hol egy kis felekezeti botrány, hol egy végeszakadatlan surlódási folyamat kezdődött olyan helyen, ahol ilyet soha azelőtt nem ismertek. Közben pedig — Barkóczy-nak adassék érte hála, — a jezsuiták bevitték az iskolába a kongregációkat s így készítettek maguknak talajt a jövőre.

Jezsuita-negyed

Budapesten pedig azalatt az anyagiakban is szépen serénykedtek. Nem tudjuk, hogyan lett az eredmény, de ha nézzük ezt az eredményt, azt kell mondanunk, hogy nagyon szorgos méhecskék voltak. Egy józsefvárosi bizottság jóvoltából kapták a templomukat s rendházukat, ma pedig az övék a templom, illetőleg rendház, a főszozsádságában lévő Mária-utca 23-ik számú ház, az övék ennek a háznak a szomszédságában lévő, Mária-utca 21-ik számú ház, az övék e két ház mögött egy diszes nagy, új palota, a Horánszky-utca 18. és 20-ik számú, egybeépített ház. Ez a négy, illetőleg öt ház így egy tömbben: már ma is csinos kis jezsuita-telep s ki tudja,

megállunk-e majd itt is.

A rendházon fölül lévő három ház közül kettőt a telekkönyv nem a jezsuitáknak mond. Az egyiket, a Mária-utca 21-es számú 1908. december 3-án vette meg Lafranko Károly nyugalmozott állami hivatalnoktól és nejétől, Bernhardt Erzsébettől az esztergomi főgyházmege nyolcvanezer koronáért. Az adásvételi szerződésben is, a telekkönyvi bejegyzésben természetesen szintén a főgyházmege szerepel mint vevő, illetőleg új tulajdonos, azaz a hozzáadással, hogy «az örök ideig tartó haszonélvezet és használat szolgálma egyezmény jogcímén a budapesti Mária-kongregációk céljaira a Jézus-társaság javára bekebeleztetik».

Ugyancsak az esztergomi főgyházmege szerepel mint vevő, illetőleg új tulajdonos a Horánszky-utca 18—20-as számú háznál, melyet a főgyházmege Láner Gyula miniszteri tanácsostól és birtoktársaitól vett, ugyancsak 1908-ban, meg május másodikán, nyolcvankétezer koronáért. Az adásvételi szerződésen és telekkönyvi jegyzőkönyv tulajdonjogi lapján szóról-szóra ugyanaz a hozzáadás van, mint a Mária-utcai házon.

Az 1908-iki esztendő tehát jó, termékeny esztendő volt a jezsuitákra. Mert, ugyebár, nagy naivitás volna föltenni, hogy ez a két ház a főgyházmegeé, hogy ezt a két házat a főgyházmege magának vette. Ezek az átadás napjától fogva jezsuiták házai, amint hogy az egyik részben még ma is bérház és a bért a jezsuiták szedik, a házzal teljesen ők rendelkeznek. A másik házon, a Horánszky-utcain és a Mária-utcai egy részének helyén épült a Mária-kongregációk Otthona, amelyet nemrég avattak fel nagy ünnepélyességgel.

A múlt esztendőig talán épp azért szü-

(H) netelt a terjeszkedés. Ami pénz volt, az építkezéshez kellett. Most azonban, alighogy ezzel megvoltak, már tellett pénz új vételre. Az 1912-ik esztendő legvégén, november 28-án, a rend újra házat vett, a Mária-utca 23-ik számú. Ez a ház eddig Szócs Aladárné, született Ujhelyi Joláné volt, aki 1906-ban vásárolta báró Podmaniczkytól 105.000 koronáért, hat esztendő múltán pedig megvette tőle a rend 195.790 koronáért, tehát majdnem kétszereséért az 1906-iki árnak. Ez az első ház, amelyen a jezsuiták szerepelnek tulajdonosok gyanánt: a házat ugyanis a Jézus-társaság budapesti kollégiuma nevére írták át a budapesti telekkönyvben. Az adásvételi szerződésen Somogyi Jenő jezsuita szerepel, mint a rend megbízottja. Az előbbi két vételnél Bus Jakab írta alá a hercegprimással kötött egyezményt.

A jezsuiták mind háziurak

Ennek a Mária-utcai új tulajdonuknak a kezelését most, február elsején kezdték meg azony jezsuiták. Megkezdték pedig elég cifrán. Amegesett az is, hogy lakók mondtak fel és az ház kapuján tábla jelzi, hogy tizenkilenc lakás is, hogy a régi lakók közül is marad meg és két utcai pincehelyiség kiadó. Megnéztük négy vagy öt. Stájerolás pedig nem volt és a lakások jegyzékét, ott azt láttuk, hogy vanem is lesz. Az igenis megtörtént, hogy a a házban egy házfelügyelői lakás, van továbbá lakók öt terrorizálni próbáltak, megfenyeget-tizenkilenc bériakás és két utcai pincehelyi-ték azzal, hogy a nyilvánosság elé viszik a ség. A kifüggesztett tábla tehát éppen csak dolgot, bepanaszolták a rendnél is, megkörnyé-annyt mond, hogy a rend valamennyikezték azzal is, hogy inkább engedje meg al-eddigilakónak — a két műhelybér-bérlők tartását, semmint gyermekek jöjjenek lőnek is — felmondott. Megkérdeztünk a házba. Ő azonban nem ijedt meg a terror-egy-két lakót, megmondták, hogy igenis fel-től sem, az utóbbi megkörnyékezésre meg mondták, az ügyvéd ur, dr. Bonta Károly, kiegyenesen felháborodással felelt.

— A helyzet — mondta — ma az, hogy négy vagy öt lakó marad a régiak közül, a házbéreket összehasonlítva, láttuk, hogy husztöbbi lakást pedig katolikus hitoktatóknak százalék mindenütt a stájerolás. Érdekes, adom ki.

hogy a huszszázalékos stájerolást a ház eddigi tulajdonosa, Szócs Aladárné, sem kerülte el. Ő is a házban lakott, az ő lakása ezeröttszáz koronára volt felvéve, most meg akar maradni a lakásában, meg is maradhat ezernyolcszáz korona bérért. Így mondják a lakók és a lakók kicsereléséről szóló információt megerősítette a házfelügyelő is.

Ezzel szemben dr. Bonta Károly ügyvéd más információt adott. Itt hadd mondjuk el, hogy dr. Bonta Károly valamikor néppárti képviselőjelölt volt, azóta is szereplő ember klerikális körökben és a jezsuitáknak mindhárom házvételenél ő tárgyalt a rend, illetőleg az esztergomi főgyházmege nevében. Ő úgy mondja, hogy a rend új házat ő bérbe vette a rendtől és ami ott történt, nem a rend részéről történt. Ő igenis szabadulni akar a lakók egy részétől, de meg a ház egy részére szükség is van, mert a rend portásának kell lakást berendeznie, így aztán bíz-

Május elsején tehát lesz nagy költözködés a jezsuita házban. Pedig ott harmadfél esztendeje egyetlen egy lakóváltás sem volt és azelőtt is csak nagyon szórványosan. Most azonban «jöttek a papok».

Hogy meddig és még hová jönnek, ki mondhatná meg. Ugy mondják, ez a ház templomuk kibővítésére kell. De hogy mikor ke-

rül a sor a templom kibővítésére, még dr. Bonta sem tudta megmondani. Az ő szerződése — mondta — bizonytalan időre szól. Bizonytalan ideig hát gyűjtögetnek még a jezsuiták pénzecskét és ki tudja, vesznek majd még egy házat és még egyet és kialakul Budapesten egy új negyed: a jezsuita-negyed, ahonnan aztán nagy fekete rajok nagyon fekete akciói fognak kiindulni és szerteágazni mindenfelé az országba.